

WWW.STANDAARD.BE VRAAG VAN DE DAG

De Standaard Online
peilt elke dag
naar uw mening
over een actueel
onderwerp.

NAM FIENTJE MOERMAN
TERECHT ONTSLAG?

87,31
12,69

JA
NEE

WAT WE ZELF DOEN... MOET BETER

Klokkenluiders maken op lange termijn een organisatie sterker, leert het voorbeeld van de Europese Unie. De Vlaamse overheid moet dan ook de juiste lessen trekken uit de zaak-Aernoudt, stelt **MARC HOOGHE**.

De Vlaamse overheid cultiveert zorgvuldig het beeld van goed bestuur, of zelfs van 'goed bestuur in het kwadraat'. Dat mooi gepolijst imago werd vakkundig om zeep geholpen door enkele e-mails tussen

een Gentse privé-consultant van VLD-signatuur en het kabinet van minister Moerman. In zijn nauwgezette en zeer lezenswaardige studie beschrijft de Vlaamse ombudsman een sfeer van verregaande normvervaging waarbij een loopje werd genomen met de wetgeving op de overheidsopdrachten. De meest frappante vaststelling is wel het gevoel van straffeloosheid dat blijkbaar heerste op het kabinet. Hoewel het hier in totaal om een bedrag ging van meer dan 200.000 euro vond blijkbaar niemand op het kabinet het nodig om de bewijsstukken van de procedure of van de geleverde 'diensten' systematisch bij te houden zodat controle achteraf zo goed als onmogelijk werd.

De vergelijking met Charleroi is misschien wat vergezocht: in een grote overheidsadministratie is het onvermijdelijk dat af en toe dergelijke ontsporingen voorkomen. Maar een veel ergere vaststelling is dat het blijkbaar gemakkelijk is dergelijke systemen op te zetten zonder dat er enige vorm van controle kan worden uitgeoefend. Het ontbreken van controle is altijd een open uitnodiging voor wan toestanden en oneigenlijk gebruik van overheids-geld. Dat de Vlaamse regering in die omstandigheden toch vasthoudt aan een ondoorzichtig financie-ringsmechanisme voor een megaproject als het Masterplan voor Antwerpen, voorspelt weinig goeds.

Individuele gevallen van corruptie zul je nooit helemaal kunnen voorkomen. Wat een overheid wel kan, is een systeem van integriteitsbewaking instellen om zo het risico te beperken. Allicht moet hiervoor een speciale regeling worden uitgedokterd voor kabinetten en voor andere diensten uit de ministeriële hofhoudingen. Een typische opdracht voor kabinetten is immers dat zij soms zeer snel en kort op de bal moeten kunnen spelen, veel sneller dan de administratie dat kan. Maar dat kan uiteraard geen reden zijn om elke controle af te wijzen. Men moet de kat nu ook niet bij de melk zetten, en dat is hier blijkbaar systematisch gebeurd.

De afgelopen jaren werden uiteraard al enkele nieuwe mechanismen ontwikkeld, en het werk van de ombudsman en de bescherming voor interne klokkenluiders zijn hiervan de meest sprekende voorbeelden. Toch valt het op dat beide systemen nog met kinderziekten te kampen hebben: de politici zijn er duidelijk nog niet aan gewend dat een onafhankelijke instantie toezicht kan uitoefenen op hun doen en laten. Het ontslag van klokkenluiders Rudy Aernoudt was in dit verband dan ook een bijzonder ongelukkig signaal. Officieel heeft dit ontslag uiteraard niets te maken met deze procedure, en als je er alle roddels op naleest, krijg je inderdaad de indruk dat Aernoudt niet altijd een gemakkelijk persoon was om mee te werken. Door zijn ontslag heeft de voltallige Vlaamse regering echter, gewild of ongewild, de indruk gewekt dat klokkenluiders niet welkom zijn. In werkelijkheid zijn dat soort informanten echter juist noodzakelijk om de integriteit van een organisatie te bevorderen. De Europese Unie werkt nu veel transparanter dan tien jaar geleden, en dat is grotendeels te danken aan de moed van de Nederlandse klokkenluider Paul van Buitenen die in 1999 de corruptie onder leiding van toenmalig commissaris Edith Cresson naar buiten bracht. Ook Cresson bezorgde overi-

gens lucratieve 'onderzoekopdrachten' aan bevriende privé-personen. De opdracht is nu om erop toe te zien dat ook de Vlaamse overheid sterker kan worden door dit schandaal.

Daarbij is de vraag hoe ver het schandaal kan uitdijen. De betrokken minister heeft dus al ontslag genomen en allicht komen er nog strafrechterlijke vervolgingen tegen de individuele verantwoordelijken. Juist door het ontslag van Aernoudt ontstaat echter het risico dat de verantwoordelijkheid ook ruimer kan zijn. De samenloop van omstandigheden is in dit dossier wel bijzonder ongelukkig. Op 16 augustus 2007 heeft de ombudsman zijn voorlopige conclusies overgemaakt aan minister Moerman en op 14 september besliste de Vlaamse regering om Aernoudt op staande voet te ontslaan. De Vlaamse regering moet op dat ogenblik dus weten hebben dat het onderzoek van de ombudsman de klacht van Aernoudt had bevestigd. De Vlaamse regering moet op dat moment ook beseft hebben dat ze de indruk kon wekken dat de bescherming voor klokkenluiders dan toch niet waterdicht was, zelfs niet bij een terechte klacht. Een dergelijk signaal heeft onvermijdelijk een negatieve weerslag op de verdere uitbouw van een consequent integriteitsbeleid: potentiële klokkenluiders zullen nu wel meer dan twee keer nadenken voor ze naar de ombudsman stappen.

Het zou al te gemakkelijk zijn om te doen alsof met het ontslag van Moerman de kous af

De vraag is daarom welke lessen de Vlaamse regering uit dit rapport zal trekken. Het zou al te gemakkelijk zijn om te doen alsof met het ontslag van Moerman de kous af is en we terug naar de orde van de dag kunnen overgaan. Wat we wel kunnen doen, is nieuwe mechanismen ontwerpen om het geschonden vertrouwen te herstellen. De vraag van de Vlaamse ombudsman om ook de transacties van kabinetten transparanter te maken is daarom zonder meer terecht. Wie niets te verbergen heeft, heeft ook geen enkele reden om zich te verzetten tegen transparantie. Als de Vlaamse regering niet zou ingaan op de vraag van ombudsman, wekt ze heel sterk de indruk dat er blijkbaar wel van alles te verbergen valt.

Het valt echter te vrezen dat sommige beleidsverantwoordelijken ook juist de verkeerde conclusies zullen trekken uit dit dossier. Toenmalig minister Moerman zei twee weken geleden in het Vlaams Parlement dat ze uit de hele zaak had geleerd dat het beter is je met loyale dan met intelligente medewerkers te omringen. Als ook de andere ministers die les trekken uit de zaak-Aernoudt, dan is dat de slechtst mogelijke conclusie. Loyaliteit is inderdaad noodzakelijk, zowel voor ambtenaren als voor kabinetsmedewerkers, maar die trouw mag nooit zover gaan dat strafbare feiten met de mantel van de partijliefde worden bedekt. Vlaanderen heeft vooral behoefte aan intelligente, integere en kritische ambtenaren en kabinetsmedewerkers. Niemand heeft er belang bij dat dingen die het daglicht niet mogen zien, kunstmatig verstopt blijven. Dat soort geheimhoudingscultuur keert onvermijdelijk als een boemerang terug in het gezicht van de verantwoordelijken.

Marc Hooghe is politicooloog aan de KU Leuven

ONLINE
www.standaard.be/aernoudt

(pdw)

PATRICK DE WITTE

GELD & HUMOR

Er is niets wat een Vlaming liever doet dan andermans rekening maken. Iemand parkeert plots een chique nieuwe Mercedes voor de deur terwijl het algemeen geweten is dat hij of zij als eenvoudige bediende aan de kost komt en iemand uit de buurt zal binnen de minuut kwansuis vragen: zeker een oud vrouwtje beroofd?

Of: de Lotto gewonnen zeker? Want dat doet de Vlaming ook bijzonder graag: slappe en voorspelbare grapjes maken. Geld en gevoel voor humor, het zijn twee dingen waar de Vlaming het over het algemeen knap lastig mee heeft. Van het eerste denkt hij dat alle anderen er meer van hebben, van het tweede denkt hij dat hij er meer van heeft dan alle anderen. Het kan dus maar een kwestie van tijd zijn vooraleer een eindredacteur de schalkse (ha!) kop 'De vis wordt duur betaald' boven een opiniestuk over het uitgelekte Woestijnviscontract zet. Ook een geval van geld en humor: hoeveel mogen de populaire, iedereen vrolijk makende programma's van Woestijnvis kosten?

Omdat ik met twee vrienden een in comedy gespecialiseerd televisiebedrijf run, en omdat ik in bepaalde kringen te boek sta als iemand die niet te beroerd is om links en rechts tegen een scheen te schoppen, werd ik eergisteren door talrijke vrienden en collega's gebeld met de vraag: jij gaat donderdag in *De Standaard* toch zeker iets grappig schrijven over het uitgelekte Woestijnviscontract, want niemand anders uit de sector zegt hier iets wezenlijks over.

Nu is het inderdaad zo dat de meeste commentatoren die normaal gezien een goeie mediareel weten te smaken, zich deze keer op het gladde media-ijs begeven op de wijze van Dirk Tieleman: alsof er talloze mijnen onder de piste liggen verborgen. Op de bulderende, zelfverklaarde mediaspecialisten Jurgen Verstrepen en Carl Decaluwé na natuurlijk. Maar die twee zie ik hier graag over het hoofd als waren het Ben Crabbé en Tony Mary op de nieuwjaarsreceptie van een basketbalploeg, BBC The Masai om precies te zijn.

Het zou daarom voor een grote bek als ik zonder meer hypocriet zijn als ik hier niets over zou schrijven, zo werd mij door collega's en kameraden op het hart gedrukt. Politici en BV's tot aan de oorlellen in de zeik zetten is een ding, maar durf ik ook mijn eigen branche tegen het ongenadig halogeenlicht mijner bittere spot te houden? Jaja, met newage-idioten de draak steken en hun bespottelijke argumenten fileren, daar mogen ze (pdw) altijd voor wakker maken, maar durf je ook in je eigen vlees te snijden? Hé? Hé?

U hebt er geen idee van hoeveel klootzakken mijn vriendenkring telt.

Gelukkig hanteer ik al jarenlang een systeem om mij uit dergelijke precaire situaties te redden. Telkens als ik voor een deontologisch dilemma sta, stel ik mezelf de vraag: wat zou mijn held Groucho Marx hebben gedaan? En meestal leidt het antwoord op die vraag naar een oplossing, bovendien meestal een erg geestige oplossing.

Maar deze keer niet. Groucho was immers een legendarische vrek. 'Blood is not thicker than money' was een van zijn geliefde uitspraken wanneer een van zijn familieleden geld van hem wou lenen. Een andere typische uitspraak, uit *A Night at the opera*: 'When I invite a woman to dinner, she has to look at my face. That's the price she has to pay!' Geld en gevoel voor humor zijn twee dingen die ook Groucho na aan het hart lagen. Misschien had hij wel Vlaamse roots.

Maar ik dwaal af en ik moet opschieten als ik nog iets over het uitgelekte Woestijnviscontract wil zeggen, want ik heb voor deze column maar een beperkt aantal lettertekens te mijner beschikking. Overigens, de vergoeding die de hoofdredacteur tegenover mijn inspanningen stelt, is ook niet om over naar huis te schrijven. Ik ga hier niet onthullen wat het schrijven van deze column schuift, want daar heeft niemand zaken mee. Tot een anonieme onverlaat mijn overeenkomst met *De Standaard* vanuit een of ander internetcafé naar de redacties van alle kranten mailt, zult u het hier moeten mee doen: het is lachwekkend weinig wat ik voor zo'n column vang. Maar dat is mijn schuld. Had ik maar onverzettelijker moeten onderhandelen.

Want iedereen heeft het volste recht om bij een contractonderhandeling het onderste uit de kan te halen. Het is aan de andere partij om erop toe te zien dat de bodem van de kan er niet uit valt. Al de rest is spin. Spin die mij doet denken aan de publieke verontwaardiging rond het vermeende 'contract van één miljard Belgische frank' dat Jacques Vermeire met de openbare omroep zou afsluiten. Ineens vond de modale Vlaming dat Jacques Vermeire toch niet zo grappig was, toch niet grappig genoeg om er zoveel overheids-geld in te investeren. Geld en gevoel voor humor, het waren, zijn en blijven de achilleshielen van de modale Vlaam.

Patrick De Witte is journalist en tv-maker. (pdw) verschijnt tweewekelijks op donderdag.

ONLINE
www.standaard.be/pdw